

Uredništvo: Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit., za inostranstvo 31.50 lit. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za isprave. — Isključno zastopstvo: — Ljubljana in inostranstvo: UPI S. A. Milano.
Receptivno se v sramo.

SLOVENE

MAREČ 1944

7

TOREK

Heftige Abwehrkämpfe im Südabschnitt der Ostfront

69 sowjetische Panzer vernichtet - Voller Abwehrerfolg gegen Durchbruchversuche bei Witebsk - Feindliche Angriffe bei Pleskau und Narwa zurückgeschlagen

Aus dem Führerhauptquartier, 6. März. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Südabschnitt der Ostfront setzte der Feind seine erfolglosen Angriffe südlich Kriwoi Rog fort. Der Schwerpunkt der sowjetischen Durchbruchversuche liegt nunmehr im Abschnitt von Swenigorodka, wo die Sowjets gestern mit starken Infanterie- und Panzerkräften zum Angriff antraten, und besonders im Raum südlich Schepetowka, wo sich die Abwehrschlacht mit weiter vordringenden bolschewistischen Kräften zu grosser Heftigkeit steigerte. In beiden Abschnitten stehen unsere Truppen in schweren Abwehrkämpfen. Der Feind verlor dort 69 Panzer.

Im mittleren Frontabschnitt scheiterten an der Autobahn Smolensk-Orescha von zahlreichen Panzern unterstützte, mehrfach wiederholte Angriffe unter hohen blutigen Verlusten für den Feind.

Südöstlich Witebsk errangen unsere Grenadiere, von Tigern, Sturmartillerie, Panzerjägern u. Flakartillerie hervorragend unterstützt, erneut einen vollen Abwehrerfolg gegen die auch gestern fortgesetzten sowjetischen Durchbruchversuche.

Auch nördlich Pleskau und bei Narwa wurden wiederholte feind-

liche Angriffe in erbitterten Kämpfen zurückgeschlagen. Einige Einbruchsstellen konnten in erfolgreichen Gegenangriffen bereinigt oder eingengt werden.

Bei den Abwehrkämpfen im Südabschnitt der Ostfront haben sich die feindlich-sudetendeutsche 46. Infanterie-Division unter Führung des Generalleutnants Röpke und die ostmärkisch-badische 23. Panzerdivision unter Führung des Generalmajors Kräber hervorragend bewährt.

In Italien kam es zu keinen Kampfhandlungen von Bedeutung.

Feindliche Torpedoflugzeuge versenkten in der Nacht vom 5. zum 6. März nördlich Borkum den in einem deutschen Geleite fahrenden schwedischen Dampfer »Diana«. Von den Sicherungstreitkräften des Geleites und der Bordflak wurden zwei der drei angreifenden Flugzeuge abgeschossen.

Bei der Abwehr feindlicher Luftangriffe gegen deutsche Stützpunkte in den besetzten Westgebieten wurden am gestrigen Tage acht feindliche Flugzeuge, darunter drei Bomber, abgeschossen.

Einige feindliche Störflugzeuge warfen in der vergangenen Nacht Bomben im westdeutschen Raum.

Stalin zahteva italijanske vojne ladje

Berlin, 5. marca. Nedeljski tisk se bavi v svojih komentarjih z Rooseveltovo izjavo o izročitvi tretjine italijanske vojne mornarice Sovjetom. »Völkischer Beobachter« piše, da je Roosevelt s to izjavo znova dokazal, kako ponižno točnostjo in natančno naglico skušajo Angloamerikanci izpolniti vse Kremljeve želje. Obenem pa je značilno za angleško stališče in za demokratski triumvirat, da je dobil ameriški predsednik Stalinovo vprašanje, ki se tiče v prvi vrsti britanskih postojank v Sredozemlju. List pravi, da Roosevelt ni odgovoril, kje bodo Rusi uporabljali te ladje. Ako bi se to zgodilo v Sredozemlju, potem bi to predstavljalo nedvomno grožnjo za vse obrobne države. »Deutsche Allgemeine Zeitung« označuje kot zanimivo zlasti dejstvo, da se bo vršila predaja italijanskih bojnih ladij Sovjetom v trenutku, ko niti Amerikanci in niti Angleži še niso prišli iz zagate, ki jo zanje predstavlja pomikanje vojnih ladij za zagotovitev varnosti njihovih spremljav. List poudarja, da je Stalin zahteval izročitev, Roosevelt pa je ubogal. »Berliner Lokalzeiger« piše, da se danes v vsaki vesti kaže popolna nemoč zapadnih sil napram neprestano večjim zahtevam. Te se vedno porednje vrste druga za drugo, Angloamerikanci pa morajo na vse pristati. Sedanji primer posebno jasno kaže politično razdelitev sil. Izročitev vojne mornarice Sovjetski zvezi bo ojačala moskovski vpliv tudi v Sredozemskem morju. List opozarja, da se je Anglija svoječasno leta in leta upirala Italiji, ter vodila proti njej celo gospodarsko vojno, da bi si zagotovila Sredozemlje kot neomejeno

področje svoje moči. V sedanjem položaju, v katerega je prišla vled Churchillove vojne, pa mora Anglija izročiti nadzorstvo nad Sredozemskim morjem Rusiji.

Viktor Emanuel in Badoglio gotovo nista pričakovala, da bosta za svoje izdajstvo nad prejšnjimi zavezniški tako imenitno poplačana in tudi lastnikom ter mornarjem italijanskih vojnih ladij, ki so po 8. septembru za znano svojoško naglico hitele proti Malti in drugim pristaniščem, se ni sanjalo, kaj vse jih še čaka. Sedaj bodo morali služiti Sovjetom. Kakor poroča »Adria-Zeitung«, je prišlo po 8. septembru na Malto 32 večjih in manjših italijanskih mornaric, namreč štiri bojne ladje, 6 križark, 8 rušilcev in 14 podmornic. Pet italijanskih vojnih ladij je interniranih na Balearih, 27 rušilcev in 19 podmornic pa je pribežalo še v razna druga anglosaška pristanišča. Del teh italijanskih vojnih ladij so potegnili iz Sredozemlja in jih dodelili za vojno službo na tihomorskem bojišču, ostale pa uporabljajo v Sredozemlju za zaščito konvojev. Tretjino teh ladij s posadkami vred zahteva sedaj Sovjetska zveza. Četudi Sovjetska zveza italijanske vojne ladje dobi, ji to ne bo prav nič pomagalo, ker je nemška vojna mornarica zlasti s svojimi podmornicami na vseh morjih na straži in bo obračunala tudi s temi neznatnimi edinicami. Sovjetski izdajalci se bodo pa tudi za uničenje svoje mornarice lahko zahvalili svojim prijateljem.

K izročitvi italijanskih ladij

Bukarešta, 6. marca. K izročitvi italijanske vojne mornarice Sovjetom, ki jo je objavil Roosevelt, pripominja »Curentul«: »Razdelitev italijanske mornarice nam znova dokazuje, kako zelo so Angloamerikanci odvisni od Moskve. Sedaj sta obe največji pomorski sili na svetu prisiljeni, da tudi v pomorski vojni delita svoji vlogi s Sovjeti. Slednji pa so prenamagali zamaženo vprašanje dohoda na Sredozemsko morje in zahtevajo svoj del pri italijanskem plenu, da bi uresničili svoje težnje v Sredozemlju.

Rim, 6. marca. Poročilo, da bo tretjina bivše italijanske vojne mornarice izročena Sovjetski Rusiji, je kar najgloblje pretresla rimsko prebivalstvo.

»Popolo di Roma« pravi, da so v mornariškem ministertvu, ogromni in krašni stavbi ob bregovih Tibere, prostozidarski admirali kovali načrte, kako bi izročili sovražnikom italijansko mornarico. Rimski

K ustavitvi zavezniskih dobav Turčiji

Zeneva, 4. marca. Po prekinitvi angleško-turških vojaških pogajanj v Ankari so dobave zavezniskega vojnega gradiva ter petroleja takoj prenehale, piše »Daily Telegraph«. London in Washington o tem iz političnih razlogov nista izdala nikake uradne izjave, ker sta hotela prepustiti Turčiji, da sama odkrije vzroke tega sklepa. To so Turki tudi storili. Za enkrat ne moremo pričakovati nikake spremembe zavezniskega stališča vse dotlej, dokler bo ostala turška vlada pri svojem sedanjem stališču. Kake tri, z vojnimi gradivom natovorne turške ladje, ki so se po sklepu o ustavitvi dobav nahajale na poti v Turčijo, so britanske oblasti odvedle nazaj v luko v Aleksandriji, kjer sedaj čakajo na navodila. Zelo verjetno je, da bodo smele nadaljevati svoje

potovanje, toda Združene države in Anglija bodo odklonile nadaljnje dobave.

Istanbul. Britansko trgovinsko zastopstvo v Ankari od prejšnjega tedna dalje ne daje več nikakih dovoljenj za uvoz angleškega blaga v Turčijo, kot tudi ne za izvoz v Anglijo.

Sofija, 4. marca. Regente so večerj sprejeli ministrskega predsednika Božilova in zunanjega ministra Šimenova. Vladni list »Dnes« prinaša uradni demanti bolgarske brzojavne agencije, ki pravi: »V nasprotju z vestmi, ki so jih razširile nekatere tuje agencije, so merodajni krogi pooblaštili bolgarsko telegrafsko agencijo, da proglasi kot popolnoma napačne in neutemeljene razne govorice o zasedbi treh okrajev v grški Macedoniji. Kaj bi jo izvršile bolgarske čete.«

Siloviti obrambni boji na južnem odseku vzhodnega bojišča

69 sovjetskih oklepnikov uničenih - Popoln obrambni uspeh nad poskusi prodora pri Vitebsku - Sovražni napadi pri Pskovu in Narvi odbiti

Führerjev glavni stan, 3. marca. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča je sovražnik nadaljeval svojimi neuspešnimi napadi južno od Krivega Roga. Težišče sovjetskih poskusov za prebitje fronte je sedaj na odseku pri Sveni-gorodki, kjer so prešli Sovjeti včeraj z močnimi pehotnimi in oklepnimi silami v napad, ter zlasti na področju južno od Šepetovke, kjer je obrambna bitka s prodiralnimi boljševiški silami postala zelo silovita. Na obeh odsekih so naše čete v težkih obrambnih bojih. Sovražnik je tamkaj izgubil 69 oklepnikov.

Na srednjem odseku so se ob avtomobilski cesti Smolensk-Orša izjalovili z visokimi krvnimi iztobami za sovražnika s številnimi oklepniki podrti in večkrat ponovljeni sovjetski napadi.

Jugovzhodno od Vitebska so izvajali naši grenadirji, ki so jih silovito podprli »tigri«, napadalno topništvo, oklepniki lovci in protiletalsko topništvo, ponoven popoln obrambni uspeh nad sovjetskimi poizkusi, da bi prebili fronto, ki jih je sovražnik tudi včeraj nadaljeval.

Španija je načelno protikomunistična

Madrid, 6. marca. Španski minister Falanga Arrese je govoril na velikem kongresu narodnih sindikatov v Valladolidu. Med drugim je izjavil naslednje:

»Za našo politiko je odločilen duh Joseja Antonia in doktrina Falange, ki je veljala v njegovih dneh ter je dala bodočnosti Španije smer in ki ima še danes isto veljavo, kot takrat. To je treba prav posebno povedati onim, ki nočejo razumeti, da je Falanga edina temeljna pot, ki vodi Španijo k napredku.

Doktrina Falange ne potrebuje nikake spremembe. V urah stiske obstoja za narod le ena rešitev: močna in varna politika. Politika strahu in popuščanja — to smo dolga leta občutili na lastni koži — nikdar ne vodi k dobremu koncu.

»Tehniko uničenja države uporablja v splošnem mala skupina nepomembnih, toda egoističnih osebnosti, ki bi se, ako bi prišla na oblast, skušala rešiti s »splošnimi volitvami«. To je položaj, na katerega čaka revolucionarni komunizem. Proti njemu so volilne žare brezpomembne. Ako izpadejo volitve zanj ugodno, potem so bile to poslednje volitve in narodu ne preostane nič drugega, kot da se zadovolji s čekinim strelom v tilnik. Pri obratnem izidu volitev pa je treba do vzpostavitve rednega gospodarstva premagati obdobje krvave anarhije, ki mu mora slaba in neodločna država nujno podleči. S tem odigrajo odgovorne osebnosti svojo vlogo pogrebcev ter odidejo nato v mirno življenje v inozemstvo.

Za Španijo obstoja tedaj le ena pot. Tako kot je dejal general Franco: »Z

Tudi severno od Pskova in pri Narvi smo v srditih bojih odbili ponovne sovražne napade. Z uspešnimi protinapadi je uspeo očistiti ali zožiti nekaj vdornih mest.

Pri obrambnih bojih na južnem odseku vzhodnega bojišča sta se posebno obnesli frankovsko-sudetisko-nemška 46. pehotna divizija pod vodstvom generalnega poročnika Röpkeja in vzhodnomaršobadenska 23. oklepna divizija pod vodstvom generalnega majorja Kräberja.

V Italiji ni prišlo do nikalnih pomembnejših bojov.

Sovražna torpedna letala so v noči od 5. na 6. marec potopila severno od Borkuma v nemški ladijski spremljavi ploveči švedski parnik »Diana«. Varovalne sile spremljave in protiletalsko topništvo na ladjah so zbili dve izmed treh napadajočih letal.

Pri obrambi sovražnikovih letalskih napadov na nemška oporišča v zasedenih zapadnih pokrajinah smo včeraj sestrelili osem sovražnikovih letal, med njimi tri bombnike.

Nekaj sovražnikovih motilnih letal je vrglo v pretekli noči bombe na zapadno nemško področje.

nami je življenje, brez nas pa bo Španija propadla. Naj bi si ljudje, ki nam skušajo dati nasvete, te raje prihranili zase. Prav v teh dramatičnih urah vojne čuti Falanga dolžnost, da zakliče v vse smeri neba, da se nikdar ne boji. Španija ima najmanj tri ključne in bo, ako bo potrebno v odločilni uri zbrala proti grozeči nevarnosti vse narodove sile:

1. Jasno politično doktrino.

2. V španski osvobodilni vojni preizkušeno vojno moralo in

3. Caudilla, čigar politični in vojaški program določa načelno protikomunistični pogled na svet.

Ako se bodo pokazali znaki, da bo boljševiški val grozil, da se kot orkan zruši na nas, potem bomo kot Falangisti in Španci dolžni, da kot en mož držimo skupaj.

Arrese je nato označil socialno revolucijo in stremenje po narodni enotnosti kot temeljna faktorja španske politike. Falanga je s pomočjo sindikatov na socialnem področju sicer že mnogo naredila, a precej dela ji je še ostalo. Španija je odločena, da bo izvedla socialno in gospodarsko revolucijo na najširši podlagi.

Arrese je zaključil z besedami: »Naj si bodo vsi oni, ki so danes še v dvomih, končno na jasnem, da je glavni vzrok vseh poskusov za uničenje naše države stavbe v tem, ker je ta država odločno protikomunistična. Ti omahljivi si naj zapomnijo, da se jim bo nova ljudska fronta s čeki, požigi in ropi slabo zahvalila za njihovo kavarniško godrnjanje, s katerim hočejo povzročiti rdečo zmago.«

Prva seja fašistovskega direktorija

Milan, 6. marca. Novo osnovani 24-članski narodni direktorij republikansko-fašistične stranke se je v Bresciji sestel na svoje prvo zborovanje. Po obširnih poročilih o posameznih delovnih področjih stranke je njen tajnik minister Pavolini podal pregled ponovno zgrajene stranke. Po Ducejevih navodilih je uspešno v šestih mesecih po njegovi osvoboditvi obnoviti izvesti tako, da lahko na vseh področjih opazimo preraje narodnega življenja. Stranka je stala ob pričetku tega dela za obnovo pred izrednimi, skoraj nepremagljivimi težavami, ki pa niso mogle ovirati fašističnega dela. Desettisoči strankinih članov so

»Razredni boj«

Ena bistvenih točk v komunističnem programu je točka o potrebi razrednega boja. Razredni boj pomeni boj komunisti kot borbo delavskega proletariata za odpravo stanskih razlik in kot prehod v brezrazredno družbo, kjer naj bi bili vsi ljudje podružljivi in enaki. To odpravo stanskih razlik mora izvajati proletarijat s krepko in revolucionarno razredno borbo. V smislu komunističnega nauka mora vladati med delavstvom in ostalimi stanozi nepomirljivo nasprotstvo. To se nazori med komunistom ter med vsemi ostalimi zdravimi socialnimi sistemi bistveno ločijo. Srečen izid iz socialnega vprašanja bo prinesel namreč le tim večja vzajemnost med posameznimi sloji in stanozi, ne pa medsebojno sovraštvo in medsebojna borba.

Na to značilnost komunističnega nauka je treba spomniti tudi danes, ko zaradi zagrizene borbe marsikdaj vnaša prestopi svoje meje in preide v skrajnost. Događa se namreč večkrat, da padajo očitki na levo in desno in da se krivda nepravilne posplošuje na ves stan, na ves sloj, na ves kraj ali na vse mesto.

Tako smo že večkrat omenili, da daje proletarijat ali s drugimi besedami delavski sloj glavno udarno silo komunizmu. To je področje, ki se ga bojeje komunisti polnoma polastiti in ga uporabiti v svoji revolucionarni borbi. V tem je tudi pomen njihovega nauka o diktaturi proletariata. Toda dejstva, da si komunisti izbirajo iz delavskega sloja svojo glavno udarno silo, ne smemo tako posplošiti, kakor da bi bilo delavstvo največji krivec za komunistično revolucijo. Nikakor ne! Še manj bi smeli reči, da je ves delavski stan komunističen, kakor so nekateri hoteli napak razumeti naša izvajanja o delavstvu kot hrbenici komunistične revolucije. Seveda ne smemo pri tem zaiti spet v drugo skrajnost, češ, med slovenskim delavstvom sploh ni komunizma; to bi bila demagogija, ki vodi do nepravilnih zaključkov in protikomunistični borbi lahko škoduje. Resnica je ta, da uporablja komunisti kot svoje najbolj vnete pristaje prav ljudi iz delavskih slojev, kar je popolnoma naravno, saj ima v svojem programu (navidno, a ne resnično) diktaturo proletariata! Zato je umljivo, da si izbira za svoj osrednji kader ljudi iz proletariata. Bilo bi pa neupravičeno, če bi zaradi tega vrgli krivdo za komunizem na delavski sloj kar v celoti.

Enako moramo gledati na vprašanje Ljubljane in podeželja, inteligenca in kmetov. Pogosto slišimo krivdne obdolžitve, češ, Ljubljana je vsega kriva, Ljubljana je povzročila revolucijo in zanesla gorje na deželo. Tudi nekateri naši kmetje so se oprijeli te presplošne trditve in jo med svojimi stanovskimi tovariši precej razširili. Toda kakor ne bi bilo pravičeno, če obdolžimo komunizma delavstvo kar v splošnem, tako bi bilo krivično, če bi vrgli kar na splošno na Ljubljano krivdo za revolucijo. Ob tej trditvi se nekako podiga sramotno razpoloženje podeželja proti središču in se ruši skladje, ki mora vladati med vsemi sloji in stanozi. S takim načinom se zelo približujemo komunističnemu pojmovanju razredne borbe ter napeljujemo vodo na njegov mlin. Res je, da so voditelji komunistične revolucije izšli v veliki meri iz ljubljanskega izobraženstva. Res pa je tudi, da so pobudniki in prvi boreci proti komunizmu izšli prav tako iz Ljubljane. Dežela mora sama priznati, da je iz svoje srede dala številne sile komunistični revoluciji v pomoč. Metanje krivde na ta ali oni stan, na to ali ono narodno področje gre mimo cilja in je neumestno. Deželi in predvsem kmetstvu stanu je treba priznati, da je dala glavni in najbolj številni kader ljudske moči za protikomunistično borbo. Treba pa je tudi upoštevati, da je pobuda prišla iz Ljubljane in da je Ljubljana dala tudi prve voditelje in celo prve borece proti komunizmu. Enako velja tudi za primer, ko obravnavamo vprašanje slovenske inteligence. Tudi tu ne moremo kar posploševati. Velik del slovenske inteligence je odpadel od narodne tradicije in se uslužil tuji ideologiji. A številni tiste inteligence, ki je prva opozarjala na komunistično nevarnost in tudi prva dejansko zastavila svoje sile za organizacijo protikomunističnega boja, ni tako majhna, da bi smeli izreči splošno obsodbo nad slovenskim izobraženstvom.

Obisk v risarski šoli kiparja Goršeta

Pred dobrim mesecem smo brali v časopisih oglas, ki je vabil vse, ki se zanimajo za risanje, naj se prijavijo v risarski tečaj akad. kiparja Franceta Goršeta. Marsikdo je takrat ne- verno zmajal z glavo, češ, saj spet ne bo nič, kot toliko drugih tečajev, bo tudi ta usahnil. A mladi risarji se niso dali oplahiti. Čutili so, da se jim nudi redka prilika, da izpopolnijo svoje znanje. Vrgli so se na delo z vsi ljubeznijo in navdušenjem. In da bi jih videli danes! Samo za trenutek je treba pokukati v atelje mojstra Goršeta in videli boste s kakšno vnemo in resnostjo študirajo.

Gneča stojal, stolčkov, risalnih desk, fantov in deklet. Vsi rišejo. Se-

plete s fantovskim in skupini se po-

mošata. Stopim med nje. Poizvedujem, kako so zadovoljni s šolo, kakšno mnenje imajo o načinu študija. Vsi povedo približno isto: kako so si želeli sistematičnega študiranja, šole, kjer bi se naučili glavnih osnovnih stvari, da bi mogli potem sami uspešno iskati in ustvarjati; kako so se učili pri raznih mojstrih, ki so jim z vsem srcem pomagali, a nečesa ni bilo: ni bilo stalne, sistematične šole; o svojem zadovoljstvu, o prepričanju, da bo ta šola uspešna in jih naučila natančnega opazovanja in konstruktivnega risanja.

Konec odmora. Mojster Gorše že postavlja novo pozo. Ta bo lažja. —

Janec Garbaj: Kipar Gorše med učenci

dijo v polkrogu, v dveh vrstah, za temi stoji še nekaj risarjev. Ob steni stoji moški model v težki, naprej sklonjeni poz. Pri takih stojah je treba hitro, hlastno risati, kajti model se kmalu utrdi.

Gledam fanta, ki sedi ob meni. Kar zajedel se je z očmi v model in svojo risbo. Od časa do časa stegne roko in s svinčnikom meri razmerja. Potem jih hitro vrže na papir, energično zariše nogo, spet meri, širino in dolžino primerja, vnaša dolžino glave v truplo, z ušnicami šepče svoj večni poroc: »enkrat, dvakrat, trikrat... osemkrat, nekaj popravi, linijo roke, grabi nekje po steni, močnejše zariše in spet vizira. Njegov sosed riše navdušeno, da jezik moli preko ustnic. Včasih se zave, zapre usta, a čez hip že sam sebi po tihem poživčuje in daje takt svojim potezom po papirju. Dekleta rišejo prav tako vnemo. Vizirajo s svinčniki, palčicami, pomagajo si celo s svinčnicami, samo da bi prav postavile človeka na papir. Medtem pa hodi mojster Gorše od učenca do učenca, daje nasvete, se tu in tam vsede, temu ali onemu nazorno pokaže, kako naj popravi napako, se razvname, stopi k modelu, razlaga mišice, kaže razmerja. »Proporcije, konstrukcija in staja, to so tri stvari, ki se jih moramo najprej naučiti,« za- bičuje. »In vse drugo bo navrženo,« se nasmehne.

Sem pa tja pače kaka šala. V začetku šepetanje, potem vzvalovi cela soba. Pa ne za dolgo. Kmalu se vse zatopi spet v risanje, ni časa za pomenkovanje. Slišim le drsenje krede po papirju.

»Odmor!« zapove mojster Gorše. »Četrta ure. Model se ogrne in gre k peči, da si odpočije. Fantje hodijo drug k drugemu, pregledujejo in ocenjujejo risbe, si prižgo cigarete in začno pogovor o tem in onem. Dekleta prav tako. Njih kramljanje se pre-

Krivdo je treba iskati drugje in seči mnogo globlje. A še prej je naša dolžnost, da se vsi skladno povežemo v čimbolj strnjeno narodno skupnost. Medsebojna očitjanja bi tu ne mogla narediti nobene koristi, gotovo pa škodo. Naš ideal ni borba med »razredci« ali stanozi, temveč skladnost in skupnost.

»Škoda, samo še trideset ure do šestih,« gleda razočarano na uro mladi risar, študent arhitekture, kot sem izvedel v pogovoru. »Vse prehitro mineta ti dve uri!«

Vsi nekoliko nestrpno pripravljajo nov papir, šilijo kredo in oglje. Po sredi papirja zarišejo vertikalno črto, treba jo bo zdaj razdeliti na pol, na četrt, na osmino. Še nekaj minut in že se bodo prikazali iz te skeleta črti obrisi človeka, ki se z roko opri- jema palice in napenja boke ob rumenkasti steni.

Poslovim se od mojstra Goršeta, od toplega vzdušja ateljeja, od fantov in deklet, zaverovanih v risanje. »Na svidenje! mi želi mojstrova »Pomladi, ki z veselo, pozdravljajočo kretnjo lovi pred vrati prve kosmiče tako za- poznelega snega.

Gospodarstvo

Žična železnica na Sinajo. Glavno romunsko športno središče Sinaja bo dobilo v kratkem žično železnico, ki bo mnogo pripomogla do boljšega razvoja smučarstva na Romunskem. Stroški izgradnje žične železnice znašajo 450 milijonov lejev. Državni tujski urad bo dela nadzoroval.

Radikalni japonski ukrepi. V do- sego čim boljših uspehov in povečanju delovnih dni se bavi japonska vlada s preiskovanjem možnosti, da bi ukli- nila tedenski praznik. Mnogostevilne proizvodilne skupine so že prostovoljno pristale na ukinitve praznika ter že uvedle nedeljsko prostovoljno službo; to prakso bo uvedla sedaj tudi ena največjih bank — Nippon Bank. Oglasa pa se vedno več novih podjetij in združenj nameščencev, ki hoče pospešiti proizvodnjo ter se prostovolj- no odreka doslej običajnemu prazniku.

Delovna služba v švicarski lesni in- dustriji. Narodno-gospodarski departe- ment v Bernu je odredil obvezno de- lovno službo za preskrbo z lesom in transport istega. Osebe, ki so bile za- poslene dne 2. marca 1944 v gozdnem gospodarstvu, so bile mobilizirane. One ne smejo zapustiti svojega mesta, niti menjati svoje službe. Namen te uredbe je v tem, da se zagotovi dovoljno število delovnih moči za posek, predelavo lesa in prevoz.

Naročajte roman »Ivanhoe«!

ma večjih zneskov, zato pa tem več po deželi; kajti v reklamo so gorele kar cele vasi.

Preganjanja Judov.

Tudi iz svojega preganjanja so si znali Judje kovati kapital. Dostikrat se je zgodilo v zgodovini, da so na- rodi ali posamezni sloji vstali zoper Judje, navadno po kaki večji vojni ali po nemirih, ker so večkrat slutili ali celo imeli dokaze, da je vse nemire in vojne povzročil Jud. Tako je bilo tudi v Rusiji po letu 1905, po oni po- nesrečni revoluciji, ki so jo dejansko uprizorili Judje z denarjem Juda Ja- koba Sifa, nekaj pogromov proti Ju- dom. Ti so seveda zagnali po vsem svetu velikanski krik ter obtoževali rusko vlado, da organizira judovske pogrome. Niso samo kričali, šli so in zahtevali s pomočjo svojih rojakov po raznih državah, da se od tam izvaja pritisk na ondote vlade, da bi Rusija ne dobila potrebnega mednarodnega posojila, dokler ruska vlada ne da po- rošstva za nedotakljivost Judov v Ru- siji. Očividci in poznavalci razmer pa pravijo, da so bili ti pogromi delo sa- mih Judov. Kako bi se moglo sicer zgoditi, da so po vseh poizgih judov- skih trgovin in skladišč Judje še na- zadnje obogateli! Izgleda, da so Judje najprej naročili blago na kredit, ga nato poskrili v druge prostore ali hi- še, potem pa, ko je njih trgovina zgo- rel, odklanjali plačilo nabavljenega blaga, zahtevali od zavarovalnic pla- čilo škode, čez par mesecev pa priha- jali počasi s svojimi skritimi zalogami

Prof. dr. Eržen Peter

zjutraj bodo krsto prenesli v cerkev Srca Jezusovega, kjer bo ob osmih sveta maša zadušnica. Pogreb bo iz 2al ob 3 popoldne in sicer iz kapele sv. Petra.

»Doktor Eržen je umrl.« se bliskoma širi med učenci pokojnikovimi in premno- gim znanci in prijatelji njegovimi.

»Peter se je prvi od nas poslovil,« se govori med tovariši sosolci iz bogoslovja.

Da, g. dr. Peter Eržen, profesor verou- ka na kočevski gimnaziji, je izdihnil svo- jo plemenito dušo v Leonidcu dne 5. mar- ca ter se tako rešil strašnega telesnega trpljenja, ki ga je zaradi prestrela moral prenašati že od kočevskih dogodkov.

Zadnji teden pred smrtjo je rentgen- ski pregled pokazal čudovito zračenje tako zdrobljenih kosti na levi nogi, ki jo je že nekaj časa zopet čutil živo. Vsi smo upali: Hvala Bogu, še nam bo ostal Toda Bog ga je hotel imeti, tako kot je sam izjavil: »Čudežno se mi je vse za- raslo v nogi, toda Bog ne dopusti notra- njim organom delovati. Ločiti se bo trebal.«

In v sredo popoldne sva se poslovila. Zajokal je in govoril zadnje besede: Čez nekaj dni me boš gotovo kropil. Pozdra- vi svoje kaplane in vse dobre Ribničane. Rad sem jih imel.

»Da, rad sem jih imel — ta stavek pokojnikov je bila vsebina njegovega 40- letnega življenja. Ljubezen do vsega in vseh, kar je plemenitega, je bilo pokojni- kovo načelo. Ljubiti Boga, svoj poklic, starše, domovino in prijatelje, to je po- kojnik znal z vso toploto svoje duše.

Svoje sposobnosti je Bogu in Cerkvi v službo izročil. In lepo je vračal Bogu od njega prejete darove. Po dovršeni ma- turi v školski gimnaziji v St. Vidu je leta 1924 vstopil v ljubljansko bogoslovje. Leta 1928 je bil posvečen v mašnika. Na- slednje leto je bil že kot kaplan v So- strem. Tu je študiral za doktorat. Ljube- zen do duš ga je k temu gnil. Hotel se je posvetiti srednješolski mladini.

Tako je prišel pred 10 leti kot pro- fesor verouka na kočevsko gimnazijo. S svojim srečnim značajem in znanjem je do- segal izredne uspehe med dijaštvom, pa tudi med proforskim zborom. Tudi ko- čevski meščani so ga cenili zlasti zaradi njegovih skrbno pripravljenih govorov v mestni cerkvi. Kadar pa je le mogel je rad sprejel tudi duhovne obnove bodisi v Ribnici, bodisi pri Sv. Gregorju, bodisi drugje. Bil je spoštovan in priljubljen da- leč naokrog izven Kočevja in Sostrega.

Kakor pa je iz

Devetdnevnik za Primorce in Slovence

Molitveni namen

devetdnevnik za Primorce in vse Slovence, da ne bi podlegli navalu komunizma

je danes v torek: molimo naj Marija primorskega in sploh slovenskega kmeta iz brezboštva pripelje v veri utrjenega.

Molitveni namen za JUTRI, V SREDO pa je: molimo naj Marija primorskega in slovenskega delavca varuje brezbožnega komunizma.

Ta devetdnevnik ni le naša verska, ampak tudi narodna dolžnost. Zato vodite k devetdnevniku vse vaše prijatelje in znance!

Govori za Zimsko pomoč

V soboto zvečer je v ljubljanskem radiu imel slovenski pisatelj g. Ivan Pregelj pod naslovom »Bodite usmiljeni!« naslednji govor za Zimsko pomoč

Slovensko ljudstvo je žal le majhna družina v družbi velikih narodov. Ker je naše ljudstvo, kakor družina, zato smo vsi Slovenci pravi bratje in sestre. Mnogo, premnogo teh naših bratov in sester pa je zadela najhujša nesreča. Zgubili so ne da bi bili kaj krivi, vse to, kar so imeli svojega. Bratje so, ki so bratom zažigali domove. Pregreli so jih, svoje brate, ki so samo to zagrešili, da so vneto ljubili svojo zemljo, svoj narod, svoj slovenski verni narod. Siromaki, goli in lačni strmijo v hudočnost. Nimajo obleke, nimajo hrane. Bratje naši in naše sestre so brez potrebne obleke, brez hrane.

Brate in sestre svoje ljubimo, čustveno smo s njimi in jim pomagamo, kadar so pomoči potrebni. Zdar, so ti naši bratje in naše sestre vse naše pomoči potrebni.

Pomagajmo jim! Slovenci so že od nekdaj usmiljenega srca in radodarni rok. Bodimo slovenska ljudstva vredni sinovi in hčere! Bodimo vredni slavnega spomina naših dedov. Bodimo usmiljenega srca! Ti so in ti so bratrali in sestrskih rok naša prost uboga. Bratje, te roke so naše telo, te roke so naše prošnje. Sebi bomo dali, kar bomo dali bratom in sestram!

Ljubi svojega bližnjega! Kdo je moj bližnji? Kdo mi je bližji, ko rodni brat, ko rodna sestra? In prav bratje in sestre so pomoči potrebni in prošnje. Nimajo obleke, nimajo hrane. Obiščimo jih, nastižimo jih! Bodimo slovenske darovalnosti in

dobrote vredni izpolnjevalci, bodimo krščanske postavne zavedni izvrševalci, bodimo slovenski, imamo usmiljenje, z reveži naši so. Naša je dolžnost, da jim pomagamo. Nikogar drugega nimajo, da bi se zatekli k njemu. Sebi bomo dali, če bomo njim dali.

Saj smo sami revni, bodo rekli povečini premnogi med nami. Res je. Nismo družba bogatih mogotcev. Pa tako revni in ubogi, da bi ni dajati ne mogli, tudi nismo. Zato dajmo po moči, se dajmo vendarle.

Darovali, potrebni dajati, more en sam na svetu. Ta sam smo ljudje. Potem smo izbrani, da kraljujemo nad stvarmi. Ko spoznamo in vidimo bedo svojih soljudi, jo občutimo sami. In kakor sami sebi ne moremo želeli slabega, tako naša tudi bratska nesreča boli. Po naravi smo torej primorani, da tuje gorje lajšamo. Toliko je vreden človek, kolikor ve, da je človek.

Pa kakor smo rekli so naši bratje v potrebi, je del naš samih v nezaluženosti stiski. Pomoči potrebni so naši ljudje. Kje naj iščemo pomoči, če je pri nas ne dober? Velja! Usmilimo se svojih bratov in sester! Darujmo jim po svojih močeh. Slovensko ljudstvo ni slepo bogovo, pa je usmiljeno. Bodimo Slovenci, dokazimo, da smo Slovenci. Zavedajmo se, da so morda mnogi tudi med nami, ki so kolikor toliko krivi te v neobvladane narodne nesreče. Popravimo!

Dajmo, kar moremo, za nesrečne brate in sestre!

V nedeljo je v radiu govoril predsednik

Ko preživlja naša lepa slovenska domovina čase, kakršnih v njeni zgodovini, ko tvori njeno obliko požigane domačije, ruševine sol, cerkva in društvenih domov, ko plaka na tisoče mater, mož, deklet in otrok za svojimi dragimi, ko srečavamo na ljubljanskih ulicah stotine uničenih eksistenc, stovise slovenskega naroda tuje eksistencije, je naravno, da se v okviru spodbujajoče in tolažilne akcije Zimske pomoči sliši tudi glas prve slovenske glasbene institucije, kateri je poverjena važna panoga splošne kulture — glasbena vzgoja najmlajših plasti slovenskega naroda. Odnos naše Glasbene akademije slovenskega naroda se v ničemer lasneje na zrealizirani kot v izpolnjevanju nalog in principov glasbene vzgoje po katerih si prizadeva Glasbena akademija izpolnjevati svojo kulturno miseljo v narodu, kateremu služi.

Da oblikujemo iz otroka človeka — poštenega in plemenitega do svojega bližnjega, ne zadostuje, da mu obudimo le misel za praktično stran življenja. Le-ta bi bila najbolj vir za čustva egoizma in materializma. Privzgojiti mu moramo predvsem tudi misel za lepoto življenja. Zato stremi moderna pedagogika za tem, da pride otrok čimprej v dotik s lepimi umetnostmi — predvsem z glasbo. Glasbena vzgoja je ena najvažnejših panog oblikovanja otroške psihe. Na tem področju ima učitelj in prvi pedagog vse polno možnosti pridobivati srca zaupane mu mladine. S prikupnostjo melodij in harmonij ter z dobroto in umevanjem za tehnične težave vsaja v otroško dušo od vsega početka čut in misel za lepoto, urejenost in ubranost in s tem zavesti, da je za srečno in obstanka vredno življenje treba nekaj več kot samo vsakdanje telesne hrane. Cilj in namen glasbenega pouka ter glasbene vzgoje naj v skladu s našimi grške etike ne obstoji samo v pridobivanju tehnične spretnosti. Njen pomen je vse globlji in plemenitejši, ki naj vodi iz razra v privzgoji in izkristaliziranju čustva in smisla za lepoto, plemenitost, za čustva estetskega in etičnega značaja.

Glasbena vzgoja naj ne bo privilegij le malega, izbranskega družabnega kroga. Ona mora biti dostopna vsakomur brez izjeme. S tem je podana bistvena značilnost za ideje moderne glasbene vzgoje: spoznanje, da je vsak normalen individvij dostopen glasbeni vzgoji. — Univerzalnost glasbene vzgoje je ena najučinkovitejših sredstev za obujanje smisla za skupnost. Vzemimo le eno samo panogo iz celotnega kompleksa glasbene vzgoje: zborna petja. Kje povsod ga ne srečavamo! V soli, cerkvi, koncertih, društvih, pri prireditvah slavnostnega in družabnega značaja.

Kot utemeljitev tega naziranja naj služi sledeče zgodovinsko dejstvo: Irreducibilnost vsega do današnjega glasbenega življenja, ki postaja po smrti J. S. Bacha, po letu 1750, vedno občutneje in katerega iniciator je bil Janez Wenzel Anton Stamitz, v dobi, v kateri je bil razum kot urejevalni princip tako rekoč šele odkrit, v dobi, v kateri se zdi, da se vsi duhovni prikazi podrejo filozofskemu spoznavanju, je imelo svoj izvor v zavestni odmaknjenosti od vsega religiozno-univerzalnega, socialno kolektivnega, v poudarjanju osebnosti in individualnosti. To revolucionarno gibanje je našlo izraza v odklanjanju oblik polifonije, kontrapunktičnega stila, v iznajdljivosti nove, glasbene ustvarjanje presnavljajoče dinamike, v poudarjanju vodilne melodije v zgoranjem glasu. Ta prenova stila je spremenila tudi bistvo glasbene vzgoje in pouka. Vpliv glasbene aristokracije postaja vedno učinkovitejši, umetniška strokovna izobrazba odločilno merilo.

Res je, da so se posebej prominentni nikoli opozumili ter dvigali svoj veto proti pogubnemu vplivu novega glasbeno-vzgojnega naziranja. J. J. Rousseau je bil v tej dobi nekega splošne glasbene vzgoje eden njenih najbolj vnetih zagovornikov. V smislu antičnega Platonovega naziranja sta Herder in Goethe dvignila svoj glas ter priznavala vplivu glasbene vzgoje v pravi, gotoki fundamentalni vlogi, Humboldt in Zeller v Nemčiji, Pestalozzi in Nageli v Švici, Wilhelm in Hullah v Franciji in Angliji so utemeljevali upravičenost in nujnost glasbene vzgoje za splošnost in

Glasbene akademije g. Julij Betetto:

glasbena doživljanje. Toda vpliv novo nastopajoče struje postaja vedno krepkejši, in vsa ta, celo s praktičnimi dokazi podprta prizadevanja, so ostali le sporadični poskusi brez odločujočega splošnega uspeha.

Kult glasbene aristokracije je zakrivil, da je proti koncu 19. stoletja postala splošna vsamemu narodu dostopna glasbena vzgoja skorajda nepoznan pojem. Mali skupini ljubiteljev in poznavateljev glasbe stoji nasproti glaabi odpujena množica naroda, izročena na milost in nemilost vplivom glasbene kliča, ne da bi se zavedala neizmernih vrednot, na etičnih principih zgrajene glasbene vzgoje.

To katastrofalno naprotje je napotilo odgovorne osebnosti in ustanove k prepotrebemu razmišljanju, kako zvesti vpliv glasbene aristokracije ter ustvariti protitež v splošno narodni, vsakemu dostopni glasbeni vzgoji. Načelo grške etike je pričelo počasi zopet pridobivati na svoji vrednoti: »Smoter glasbenega pouka naj ne bo samo v zunanem pridobivanju tehnične spretnosti, temveč za vse, ki poučujejo glasbo, mora biti vodilna misel, da je njih glavna naloga vzgajati mladino k človečnosti po glasbi. Splošne vzgojne ideje postaviti v središče zanimanja celotnega človeka z vsemi njegovimi sposobnostmi dojemanja so se kot naravna reakcija pričela uveljavljati vedno intenzivneje. Priznavajo primat njegovih ustvarjalnih sposobnosti, razvijajo možnost fantazije in sposobnost predstavljavanja ter važnost enakomernega nege vseh človeških sposobnosti. Odklanjajo pretirano forsiranje enostranskega razumnosti smeri, jenosti duha. Duševnost in čustvenost naj najdeta istotčasno poudarka v gojitvi organskega odnosa do telesnih vaj, kot n. pr. gimnastika napram ritmiki in plesu, maternega in tuji jezikov napram poeziji, ročne spretnosti napram slikarstvu, kiparstvu itd. Prav posebno važna naloga pripada glasbenim elementom, ker se vse njih raznolikosti notranje sil združujejo v rodovitno sintezo. Za vzgojo bistvena izjava velikega misleca Goetheja: »Zato smo si izmed vseh možnih zamislili izbrati glasbo kot element naše vzgoje, kajti le od nje vodijo enako usmerjena pota na vse strani.« pridobiva polno veljavo.

V 20. stoletju so se v praven omenjenih pedagoških naziranj izvršile izdatne reforme, katerih vpliv je posegel tudi v naše slovenske glasbenovzgojne prilike. Prvi jugoslovanski konzervatorij v Ljubljani, ustanovljen od Glasbene Matice leta 1919 ter prevzet v državno upravo leta 1926, je bil leta 1933 z zakonom o umetniških šolah preustrojen v Glasbeno Akademijo (GA) ter njej priključeno Srednjo glasbeno šolo (SGŠ). V dve instituciji, katerih učni načrti so sestavljeni na podlagi modernih pedagoško-praktičnih izkustev vsega sorskega zbora, katerega člani so se iz obraževali doma in v tujini. Zavoda nudita vsestransko glasbeno vzgojo, katere vir tvorijo izoblikovanje aluha, improvizacija, individualen pouk in tako izrazita muzikalnost, da sta instrument in glas le zunanji arhitekti za doseg ustajene glasbene predstave. Prav posebna skrb se posveča glasbeni vzgoji slušateljev pedagoškega oddelka, ki ga posejajo bodoči profesorji glasbe za srednje šole in učitelji. Še. V smislu čuta za skupnost predvidevajo učni načrti gojitve komorne glasbe, zbornega petja, orkestralnih in ansambelskih vaj. Tudi ples in ritmika, tuji jeziki ter strokovno znanstveni predmeti so sestavni del učnih načrtov. Da je namen in naloga Glasbene akademije poleg obnove, tiste glasbene umetniške kulture tudi pripravljeni in do najvišje stopnje izobraževati produktivne in reproduktivne umetnike, je razumljivo. Vstop v Glasbeno akademijo in Srednjo glasbeno šolo, ki naj služi glasbeni kulturi in vzgoji slovenskega naroda, je dovoljen vsakomur brez izjeme, ako ustreza za uspešen razvoj potrebnim sprejemnim pogojem. Malo kateri narod je tako muzikalen in glasbo ljubeč kakor slovenski. Ljubzen do glasbe je globoko uduhovan v njegovem bistvu in visoko številu gojencev dovoljno opravičuje obstoj in potrebo našega zavoda. Navzile težkim časom poseja trenutno Glasbeno akademijo, Srednjo glasbeno šolo in s njimi

Za današnji dan

Kolektor

Torek, 7. marca: Tomaž Akv., spoznavalec in cerkveni učitelj; Gavdilo, spoznavalec; Teofil, škof.
Sreda, 8. marca: Janez od Boga, spoznavalec in ustanovitelj reda; Beata, mučenica; Vincenc Polj., škof.

Dramsko gledališče

»Vera in nevera« — Red B. ob 13.

Operno gledališče

»La Bohème« — Izven. Ob 13.

Kino Matica

»Sola ljubavna«. Predstava ob 15, 17 in 19.

Kino Union

»Jenny in gospod v fraku« — Predstava ob 16. in 19.15.

Kino Sloga

»Uroša« ob 15, 17, 19.

Lekarniška služba

Nočno dežurno službo imajo lekarnarji: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Dramsko gledališče

Torek, 7. marca: ob 13: »Vera in nevera«, Red B.

Sreda, 8. marca: ob 15: »Maturac«, — Red Sreda.

Operno gledališče

Torek, 7. marca, ob 15: »La Bohème«. Izven. Cene od 36 lir

Ne krvavi prvi naš slovenski narod

25. Neprestan boj se bje na svetu med dobrim in zlom. Enkrat popusti, pa spel z vso silo zadiva. Armada dobrega bi sicer bila mnogo močnejša, ko bi je vedno ne izpodbijala peta kolona, ki jo v vrste dobrega pošilja in v njej neguje armada zla. Tudi borec dobrega nosijo v sebi pogubonosne strune. Če si najboljše, pa njih nihanja brez pomišljanja ne ustaviš, ko začne brniti, te sirenski glas zveče v službo zlu, pa če tudi obdržiš še tako ugledno mesto v armadi pravice. Častihlepnost, pohlep po denarju, Amoreze strelce, osebnosti in skupinski egoizem, to so vodna pota v utrdbe dobrega in ni jih mogoče povsem zazidati. To je vzrok, da bo boj med lučjo in temo trajal do poslednjega dne. Tedaj pa bo dobro slavilo svoj triumf.

Skozi vso zgodovino pa se vleče krivulja. Enkrat je pravica in poštenje na vrhu, red vlada. Pa ljudje kmalu pozabijo s kakšnimi žrtvami so se dokopali do spoznanja, da krivica ne prinaša sreče. Spet pridejo na krivo pot. Kri teče, trpljenje zavlači. Takrat ljudje v strašni noči, ki jih je zajela, spet uzro luč resnice.

ee, pravice in lepote. Čim večja je tema zmoti in zla in čim svetlejša je luč, tem prej najdejo množice pravo pot. Iz skušenj prejšnjih rodov pa se nečijo učiti. Stojmo trdno v armadi dobrega, zatirajmo med nami peto kolono teme, da bo prihodnja doba v naši domovini, doba ljubezni, ki ne išče svojega.

Skupni zbori zastopnikov naših dežel. Se prej kot o taborih, bi bilo treba govoriti o tem, kaj je storila uprava za varnost dežel. Ker je pretila nevarnost vsem notranjeavstrijskim deželam, so cesarji začeli sklicevati na skupna zborovanja odbornikov njihovih deželnih stanov. Na teh zborovanjih so se določali davki za skupno obrambo dežel in sklepali o prenosni vojski. Ker je bila nevarnost vpadov neprestana, so najeli po skupnem zasedanju zastopnikov naših dežel leta 1475 v Mariboru za vsako deželo posebnega vojskovodjo. Ti so imeli vsak po štiri pribojnice in zase po 24. za pribojnika pa po deset konjenikov. Ta najemniška vojska je morala stalno biti v pripravljenosti, takoj odbiti turški

vpad. Pri napadu leta 1475 je ta nova skupna vojska naših dežel stopila Turkom nasproti pri Bizelju blizu Sotle, štela je 450 mož, ki so jih Turki deloma posekali, deloma odvedli v sužnost. Tako ta prenosna vojska ni nič koristila, pač pa je zahtevala od dežel visoke izdatke, ki jih doslej za vojsko ni bilo treba trošiti. Ni čudno, da so novi davki pri kmetih vzbujali hudo nevoljo in celo upor. Življenje tedaj je bilo že tako skrajno skromno in trdo. Vsak vinar, ki je šel od hiše, je omajal gospodarsko ravnanje in povrh tega so Turki ravno tako pustošili po deželi in uničevali predvsem kmetu skromno imetje.

Naše dežele so bile tedaj del rimskomenškega cesarstva. Nemški cesarji so bili voljeni iz habsburške dinastije, ki je dedno vladala tudi pri nas. Cesarji so skušali dobiti na državnih zborih pomoč za obrambo naših dežel pred Turki. Tudi finančna sredstva, ki so jih dovolili cesarju za obrambo naših dežel, so bila zelo pila.

Cesar Maksimilijan, ki je zavladal po Friderikovi smrti, je postavil za obrambo proti Turkom v Štajerski, Kranjski in koroški deželi okoli 1200 sulicarjev. Oboroženi so bili z oklepom, mečem, dvema pištoľama in do 6 metrov dolgo sulico. Vendar so bili to najemniki, ki jim usoda dežel ni bila mar. Če jim kdaj plača ni bila pravočasno izplačana, so si jo vzeli kar pri kmetih v okolici svojih postojank. Ko pa so Turki leta 1494 vpadli na Slovensko, jih ni bilo nikjer najti.

Edino papeži so pravilno cenili nevarnost Turkov za evropsko krščansko kulturo. Turki boji so bili verski boji. Mohamedove častilce je gnalo v boj predvsem sovražstvo do krščanstva. Prečanski Srbi, Hrvatje in Slovenci pa so si napisali na svoj ščit »Za krst častni in slobodu zlatnu — za križ in zlato svobodo!«. Papeži so neprestano klicali Evropo na krščanske vojske zoper Turka. Tako so leta 1456. križari oblegali Beograd pred Turki, križarji pod ogrskim velikašem Ivanom Hunjadijem in frančiškonom Janezom Kapistranom. Leta 1464. je hotel papež Pij II. sam z vojsko odpluti preko Jadranskega morja na pomoč albanskega junaku Juriju Kastrioti-Skenderbergu. A naert mu je prekrizala smrt. Na zborih nemških državnih stanov so bili papeževi odposlanci, tisti, ki so najbolj goreče zagovarjali cesarjeve zahteve po pomoči hrvatskim in slovenskim deželam. V cerkvenih krogih so imele svoj vir tudi misli na križarsko vojsko, ki naj bi pomedla islam iz Evrope. Pa Evropa je bila tedaj versko že preveč mlačna, niti slovesni verski obhodi in pridige niti obljuba odpuškov in oproščenj od cerkvenih kazni niso dvignile knezov na skupno vojno podjetje proti nevernikom.

Tudi na posamezne dele naše zemlje so papeži z ljubeznijo mislili. Tako je leta 1460 Pavel II. naklonil še posebne odpuške in milosti tistim, ki bi branili pred Turki Metliko in Slovensko Krajino.

»Turški glas« in kresovi.

Uspešno obrambo pred Turki je zlasti oteževala nenadnost njihovih vpadov. Njihove čete so bile sestavljene iz lahkih jezdecov, ki so se kakor blisk prikazali v deželi in iznenada planili na prestrašeno prebivalstvo. Še preden se je obramba zbrala, so že zapustili deželo. Benečani so prvi uredili dobro obveščevalno službo. Njihovi voluhci so iz Bosne sporočali v Furlanijo premike turških čet. Prva skrb deželnih stanov je tudi bila ureditev obveščevalne službe. Na turških mejah so postavili opazovalne straže, ki so po brzih slih sporočale kretanje turških oddelkov svojim deželam. Kmalu so prevzeli to nalogo Hrvatje. Pij II. je na Kranjsko »turške glase«, poročila o gibanju turških čet. Te vesti so potem brzi ali raznašali po Kranjskem. Poveljniki trdnjav in mest so potrjevali prejem s svojim podpisom. Že za l. 1479. čitamo, da je Lovro Turjaški iz Hrvaške sporočil kranjskemu vicedomu vest o pretečen turškem napadu. Vicedom je poslal poročilo v Trbič v opominom, na se razširi po vsem Gorenjskem. Koroški mestniki je zvedel novice iz Celja in jo sporočil beljaškemu mestnemu sodniku. Ta pa svojem gospodu na Bavarsko. V dveh dneh je bila preteča nevarnost splošno znana.

Po preteku 10 minut hišnim starešinam ni dovoljeno svobodno kretanje po ulicah.

Zgodovinski paberki

6. snuša.

1475. leta se je rodil slavni renesančni slikar, kipar in arhitekt, Michelangelo Buonarroti.

1821. leta je ruski general fanariot Aleksander Ypsilanti, vodja heterije, družba, ki si je postavila za cilj osvoboditev Grkov izpod turškega jarma in ustanovitve velike grške države, ki naj bi obsegala ves Balkanski polotok s Carigradom kot glavnim mestom, udaril v Moldavijo ter pozval Grke in Rumune k vstaji. Rumuni se mu niso pridružili iz sovraštva do Grkov, ki so kot višja duhovščina ali pa tudi kot gospodarji Vlaške in Moldavije izrabljali svoje krščanske sotrpine in jih včasih celo huje izemali kot sami Turki. Tudi car, na čigar pomoč se je general zanašal, je iz Ljubljane, kjer se je udeleževal kongresa, pod Metternichovim vplivom odklonil vsako podporo. Turki so prestovolje razpršili, Ypsilanti sam pa je zbežal na avstrijsko ozemlje, kjer so ga ujeli in zaprli. Več uspeha so imeli uporni Grki v lastni domovini.

1826. leta se je rodil v Podsmreki pri Velikih Laščah Josip Stritar, Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, študiral na Dunaju klasično filologijo in živel nato najprej kot domači učitelj, v letih 1875-1901 pa kot gimnazijski profesor na Dunaju. Umrl je 1923. leta v Rožški Slatini, kjer mu je dve leti pred smrtjo domovina poklonila hišo. S pesmimi se je Stritar oglašal.

sil se v gimnaziji, nato pa molčal do svojega tridesetega leta, ko se je kot zrel mož predstavil v Klasiji s sijajnim uvodom v Prešernovo poezijo. 1867 in 1868. leta je pisal v Slovenski glasnik svoja znamenita Kritična pisma, sodeloval 1868 leta pri Mladiki in izdal naslednjega leta zbirko pesmi pod naslovom Pesmi Borisa Mirana. 1870. let je izdal prvi letnik Zvona in ga nadaljeval v letih 1876-1880. Vse svoje važnejše spise je priobčil v Zvonu. 1872. leta je izdal dva zvezka Dunajskih sonetov. Nekaj časa je sodeloval tudi pri Ljubljanskem Zvonu. Ko je v 80. tih letih zmagala realistična literarna smer, se je Stritar, ki je bil v letih 1870 do 1880 osrednja postava našega slovenstva in njegova najvišja avtoriteta, posvetil mladinskemu slovenstvu in objavil pri Mohorjevi družbi zbirke: Pod lipo, Jagode, Zimske večeri, Lešniki. Zadnja zbirka njegovih pesmi nosi značilen naslov Strnam slovo. Stritar je pesnik, pisatelj, kritik in slovstveni vzgojitelj. Poznal je vse zahodnoevropske jezike in književnost, je navzel ideji pri Hugoju, Goetheju, Rousseauju in filozofu Schopenhauerju; po obliki je vplivala nanj tudi šola monakovskih pesnikov. Po literarni izobrazbi je daleč prekašal svoje sodobnike in hotel dati Slovincem literaturo po vzoru velikih evropskih slovstev. Kot esteti in izrazit literarni pedagog je vžgal mlade slovenske pesnike in pisatelje z živo in pisano besedo ter ustvaril spoštovanje do književnega dela. Ustvaril je Slovincem, ki so dotlej poznali le Levstikovo filolo-

sko kritiko, estetsko kritiko, porazil literarnega malika Staroslovenec Koseškega in postavil Prešerna na pravo mesto. Bil je sijajen stilist in je obdarjen s finim jezikovnim čutom, pisal lep in melodiozen jezik.

MALI OGLAS

VSAKA ŽENA bi morala kupiti Zlatno knjigo dekleta in žene. Poučna vsebina. Najnovejša. Edinstvena.

PEČI, ATEDELIŠKE kurilne in plinske ter petrolejske za zaklonišča ugodno proda — Metaline. Gospodstva 16, telefon 32-88.

ROČNI OBZORNIK izšel za dijake v ceneni nakladi. Slovenstvo, zgodovina, zemljepisni podatki. Samo 5 lit. Pravopisna pravila — 3 lire. Priročnik slovensko — italijansko — nemško — angleški razgovorov (8 lit.) — Dobite v knjigarnah.

MISI, PODGANE in šurke zanesljivo pokončate s srupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Zidovska ulica 4.

TEL. KINO »MATICA« 22-41
Romantična ljubavna pastoreščina v gorah s smučarjem, petjem in glasbo

»Sola za ljubezen«
V glavnih vlogah: tenorist Johannes Heesters, Viktor Staal, Luise Ulrich.
Predstave ob delavnikih: 15, 17 in 19

TEL. KINO »SLOGA« 27-30
III. teden! — Preko 15.000 gledalcev! Vedno večje zanimanje za film.

Zadnja velika umetniška znamenitost filmskega igralca Heinricha Georgea.

»Usoda«
Iz tragičnega življenja bolgarskega kneza Melnika in njegovih otrok. — Sodelujejo: Gisela Uhlen, Werner Hinz, Oskar Sima, Christian Kaysser, dunajska filharmonija. Režija: Geza v. Bolvary.

Predstave ob delavnikih: 15, 17 in 19

TEL. KINO »UNION« 22-21
Zabavna komedija neverjetnih ljubezenskih zapletov in lov za biserom, ki se odigrava na mednarodni filatelistični razstavi

»Jenny in gospod v fraku«
V glavnih vlogah: Gusti Huber, Johannes Heesters, Hilde Hildebrand, Paul Kemp itd.

Predstave ob delavnikih ob 16 in 19.15

Umrla nam je naša ljuba žena, mama, stara mama, tašča, gospa

Zupan Ivana roj. Slevce

Pogreb blage pokojnice bo v sredo, 8. t. m. ob 3. dop. a sveto mašo na Raketi.

Rakek, Ljubljana, Ruma, dne 6. marca 1944.

Pavel, mož: Ernest, Edvard, Benedikt, Izidor, Pavel, sinovi; Ela, Vera, por. Ripter, Tončka, hčere in ostalo sorodstvo

+

Umrla nam je naša ljuba žena, mama, stara mama, tašča, gospa

Zupan Ivana roj. Slevce

Pogreb blage pokojnice bo v sredo, 8. t. m. ob 3. dop. a sveto mašo na Raketi.

Rakek, Ljubljana, Ruma, dne 6. marca 1944.

Pavel, mož: Ernest, Edvard, Benedikt, Izidor, Pavel, sinovi; Ela, Vera, por. Ripter, Tončka, hčere in ostalo sorodstvo

+

Umrla nam je naša ljuba žena, mama, stara mama, tašča, gospa

Zupan Ivana roj. Slevce

Pogreb blage pokojnice bo v sredo, 8. t. m. ob 3. dop. a sveto mašo na Raketi.

Rakek, Ljubljana, Ruma, dne 6. marca 1944.

Pavel, mož: Ernest, Edvard, Benedikt, Izidor, Pavel, sinovi; Ela, Vera, por. Ripter, Tončka, hčere in ostalo sorodstvo

+

Umrla nam je naša ljuba žena, mama, stara mama, tašča, gospa

Zupan Ivana roj. Slevce

Pogreb blage pokojnice bo v sredo, 8. t. m. ob 3. dop. a sveto mašo na Raketi.

Rakek, Ljubljana, Ruma, dne 6. marca 1944.

Pavel, mož: Ernest, Edvard, Benedikt, Izidor, Pavel, sinovi; Ela, Vera, por. Ripter, Tončka, hčere in ostalo sorodstvo

+

Umrla nam je naša ljuba žena, mama, stara mama, tašča, gospa

Zupan Ivana roj. Slevce

Pogreb blage pokojnice bo v sredo, 8. t. m. ob 3. dop. a sveto mašo na Raketi.